

Horomyslická cesta a „Kantova alej“

Budu mapovat a popisovat několik hodnotných ovocných alejí a stromořadí u silnic na katastru Dyšiny a také několik zajímavých stromů z místních zahrad. Budu vděčná za Váš názor o jakou odrůdu se jedná, případně informaci, kdo a kdy stromy sázel. Jedná se ve všech případech o lidmi vysazené kulturní ovocné stromy, žádné nahořklé semenáče. Věnovala jsme jim mnoho pozornosti a ukazovala zahrádkářským odborníkům. Ti ovšem znají pouze novodobé odrůdy, případně pár starších, stále ještě rozšířených, leč ty „naše“ už mezi nimi nejsou. Posílala jsem balíky se vzorky ovoce věhlasným pomologům, kteří se tím zabývají, ale také mi toho moc neřekli. Rovněž staré knižní pomologie a internetové „fotoseznamy“ pěstitelů starých odrůd jsou nejednoznačné...

Od vlečky u bývalé plynárny, směrem na golf, vede málo frekventovaná cesta lemovaná prastarými jabloněmi a hrušněmi. Podle záznamu z obecní kroniky právě v těchto místech byly v roce 1939 vysazeny ovocné stromy, které vypěstoval místní zahradník Jan Kanta. Je pravděpodobné, že některé z těchto stromů v aleji jsou ty původní, případně mohly být stejným zahradníkem dosazeny ještě po válce. Na paměť tohoto zahradníka jsem si dovolila toto místo nazvat „Kantovou alejí“.

Podél silnice do Kyšic a Horomyslic se zasadilo 100 ovoc-
ných stromů. Dodal je zdejší zahradník p. Jan Kanta
za 764,55 K. 31. března vysázeli p. Štuksa a okolní ma-
jitelé domků v ulici před svými domky ovocné stromky.

Jan Kanta pocházel z Habartic na Klatovsku. Působil nejdříve jako zámecký zahradník na Liblíně a později delší dobu jako zahradník u Šternberků na zámku Březina. Tady se mu dostalo nebývalých zkušeností, protože zámek Březina byl obklopený velkým parkem s botanickou zahradou a se

skleníky. Majitelé zámku měli kontakty i v zahraničí, takže se Kanta mohl pochlubit „dlouholetou praxí v tu- i cizozemských závodech“, jak je psané v jedné z tištěných reklam na jeho vyhlášené zahradnictví, které si založil po roce 1930 v Dýšíně pod školu u trati. Je tedy pravděpodobné, že jeho ovocné stromky, o kterých tady mluvíme, byly velmi kvalitní růstovými vlastnostmi i odrůdou. Podrobnější informace o osobě Jana Kanty a jeho rodině jsou na stránkách Obce Dýšina v internetové knihovně Okraslovacího spolku na adrese: <http://www.obecdysina.cz/zivot-v-obci/spolky-sdruzeni/okraslovaci-spolek/knihovna/>.

Rodina Jana Kanty na Březině před rokem 1930 (z alba p. S. Vokurkové)

Kudy se dříve chodilo do Horomyslic?

Lidé vnímají změny krajiny, které proběhly za jejich života, ale předešlé souvislosti často nalézáme, až když se podíváme do starých map. Posledních 150 let změnilo naši, předtím téměř konstantní, krajinu k nepoznání. V našem případě nejdříve stavba železnice (kolem 1860), později nejruznější průmyslové objekty a na to navazující změny původních tras cest a silnic (Hrudkovny, po r. 1950).

Původní historická cesta z Dýšiny na Horomyslice byla ona dnešní Horomyslická ulice, která dnes jako slepá končí bývalou plynárnou Flaga a dále za ní je přetátá vlečkou. Vlečka vznikala v letech 1953–1954, tedy ještě v mapě z roku 1952 naznačená není. Je tedy jisté, že výsadba ovocných stromů v onom roce 1939 proběhla na původní cestě, tedy na té bez vlečky a plynárny. Jedním z důvodů mého přesvědčení, že stromy aleje jsou ony původní, je umístění jabloní J1 a J2, které koresponduje s původní cestou, ne tou současnou. Dalším důvodem je tvar kmene jabloně J1, který jakoby vyrůstá už z násypu vlečky a je dodnes podivně ohnutá. Jakoby bezohledný buldozerista kdysi hrnul materiál násypu vlečky tak, že zasypal i spodek kmínku tehdy cca 13 let starého stromku, že se ohnul a pokračoval v růstu v této poloze. I dnes je takové chování bezohledných pracantů běžné. Každý si „plní své povinnosti“. Polovinu lidí nějaký strom vůbec nezajímá, nepozná jeho hodnotu, ani že tam nedávno proběhla nějaká pracná a drahá výsadba. A že ty stromy budou třeba někomu chybět.

Mapa z roku 1952, kde je jasně vidět původní šikmá stará cesta do Horomyslic u které onehdy probíhala výsadba. Nová silnice, ani vlečka tu ještě není, jen je patrná nejstarší budova slévárny, kolem které se později silnice povede. (Státní mapa odvozená z roku 1952 – mapový portál plzeňského kraje)

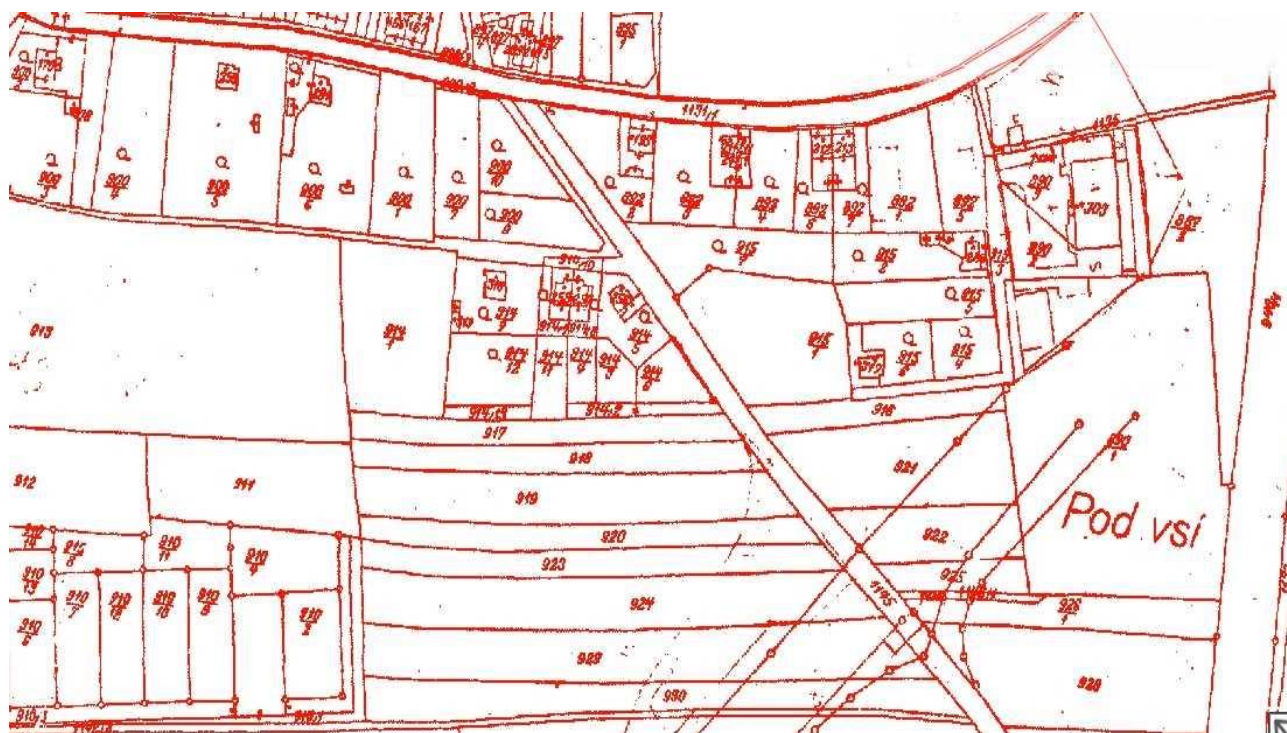
Podle dochovaných leteckých snímků z roku 1956, kde „Kantovy stromy“ jsou vidět jako malé tečky, je patrné, že to nebyly první jabloně, které někdo na cestu vysadil. Byla to ta dosadba do mezer mezi původními stromy (odhadem klidně mezi více jak 40 let staré, dnes už nejsou) a patrně právě na jižní části cesty, kde se alej dochovala, bylo Kantovo stromů nejvíce, neboť byla dále od vsi a tam už původní staré výsadby nedosahovaly (tehdy to byla cesta v polích). Dosadba tedy probíhala i severně od dnešní vlečky, kde je dodnes také jedna krásná stará hrušeň letní odrůdy (patrně Solanka), která by mohla být také „Kantova“, nebo alespoň ze stejné doby.

(kontaminace.cenia.cz)

Na leteckém snímku z roku 1956 je vidět již nejen vlečka s přerušenou cestou, tak i nová silnice kolem slévárny. Předpokládám tedy, že „Kantovy“ ovocné stromy vysazené severně od vlečky už přišly pryč a jižně poměrně dobře přežily, případně byly později dosazené.

Výsledky průzkumu v terénu jsem srovnala s nejrůznějšími mapami a provedla porovnání velikostí korun a stínů stromů známého stáří na nových mapách s obrazem stromů na snímku z roku 1956. Staré stromy vysazené před Kantovou výsadbou patrně už nestojí žádné.

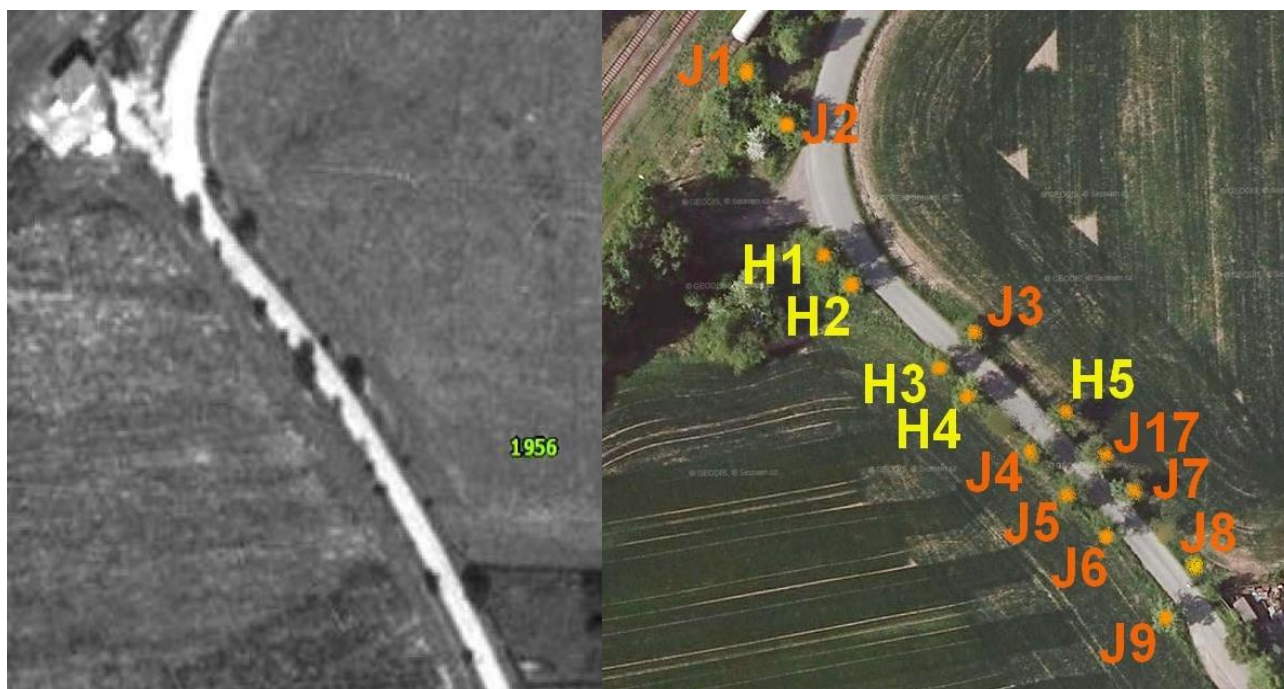
Mapa pozemkového katastru, s naznačenou novou cestou a pozemkem vlečky. Tyto mapy pocházejí z doby První republiky a byly postupně aktualizovány a dokreslovány. (mapový portál plzeňského kraje)

Pro ilustraci i současná mapa stejného místa (mapy.cz)

„Kantova alej“ obsahuje minimálně 18 starých kvalitních odrůd jablek a hrušní, většinou takových, které jsou již velmi málo časté, nebo už skoro nejsou k vidění. Je to přirozeně vzniklý genový „sad“, jaký nemá v okolí obdobu a zaslouhoval by si ochranu a údržbu.

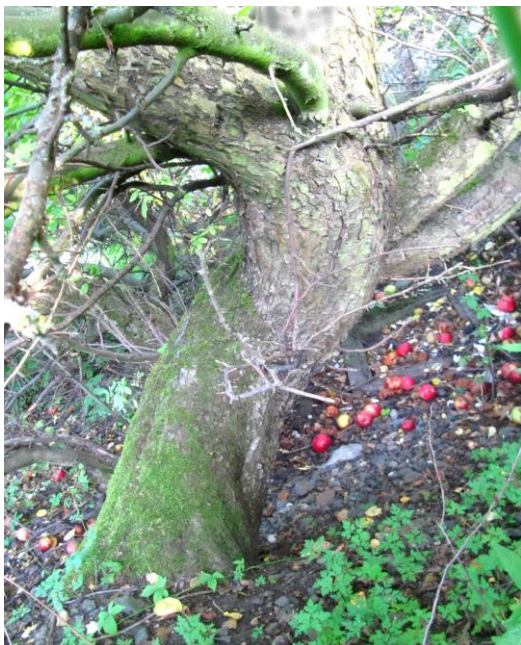
Severní část „Kantovy aleje“

Historická a současná fotografie severní části aleje. Kdysi byla v blízkosti vlečky jakási budova (vlevo nahoře) a u ní zasazena jablň, ta dodnes rostoucí prastará s krásnými plody (J1)

Jabloň J1

Prastarý strom s velkými sytě červenými chutnými jablky, zrající koncem září. Patrně je to Gdaňský (Gdánský) hranáč, prastará odrůda. Jasná třešňová červen je světlejší a plod mnohem větší a trochu placatější a žebernatější než má například známý Spartan.

Na fotografii je plod nedozrálý focený někdy v srpnu, jinak je prakticky celý červený. Dnes je strom neudržovaný, a zasloužil by udělat místo odstraněním okolních náletových dřevin. Plodí na krátkém dřevě a jednou za dva roky má více nasazeno.

Jabloň J2

Další velmi zajímavá a stará jabloň. Stejně jako ta předešlá byla bezpochyby vysazena u původní cesty před jejím přerušením vlečkou. To je jasně patrné v terénu. Strom je velmi starý, kmen má ve spodní části hodně tlustý, dnes už zbyly jen dvě silné větve ze čtyř původních.

Plody jsou menší až středně velké (průměr cca 6–7cm), krásně červeně až rudě vybarvené se zlatým vrcholem a velmi nápadně výraznými bílo-zlatavými tečkami. Dužnina nepatrně nažloutlá šťavnatá a moc dobrá.

Podle některých názorů by mohlo jít o Coxovu renetu, ale ty jsou u mě i v jiných dýšinských zahradách vzhledově zcela jiné, zdaleka ne tak krásné.

Podle obrázků v knihách by to mohla být Jeptiška (Železná) rovněž odrůda prastarého, středověkého data vzniku. Jiní tvrdí, že by to mohla být Hvězdná (hvězdnatá) reneta. Plodí na dlouhém dřevě a velmi brzo, už druhým rokem po naroubování.

Jabloň J3

Klasické kyselé Ontario s pravidelným plochým plodem (nedaleko se vyskytuje i Ontario s trochu kuželovitým žebernatým plodem, se stejnými vlastnostmi, obě jsou prý varianty téže odrůdy). Strom je bezpochyby z původní staré výsadby, protože má dole velmi tlustý kmen, i když je teď velmi nešetrně ořezaný a olámaný a obrostlý „vlky“ (pozdější pozn.: strom zničen r. 2017).

Hrušně H1-H4

Stromy vypadají jako stejně staré obrovské hrušně, obvod kmene cca v metru výšky 1,45 m (H1). Strom H1 je zdravý velký, plodící, dozrává koncem září. Strom H2 je obrovský, ale špatný, proschlý se sedřenou kůrou, před dožitím (2016). H3a H4 je zdravý, odrůdy nezjištěny.

V popředí H4, za ním H3, vzadu H2 a H1.

Hruška ze stromu H1, plody malé (konec 8/2018).
Hrušeň H2 je v r. 2018 již úplně suchá.

..

Hruška ze stromu H3, plody
pěkné velké dobré, velké
množství (konec 8/2018).
Hrušeň H4 v r. 2016, 2017 ani
2018 neplodila.

Hrušeň H3

Jabloň J4

Strom s jablky pěknými, středně velkými i většími, v říjnu dobrými sladkými. Neurčená odrůda (někdo typoval odrůdu Albrechtovo). Na konci srpna 2018 měla jablka **J4** toto typické zbarvení podobné měla i jablka J5 a J6, mnohá byla spadaná na zemi a spálená sluncem (velmi žhavé léto).

Jabloň J5

Starý strom s docela velkými žlutooranžovými lehce červeně pruhovanými, křehkými chutnými jablky, spíše podzimního typu. Nápadné na každém plodu jsou pravidelné hnědavé tečky, které vypadají jako že tam mají být (tedy nejsou nějakou strupovitostí či jinou vadou).

Jinak odrůdy jabloně J4, J5, J6 jdou velmi obtížně odlišit, především poslední dvě jmenované. Viz další obrázky.

Jablko jabloně J5 (nahore)

Jablko jabloně J6

Jabloň J7

Další stará krásná jabloň s chutnými sladkými, pěkně zbarvenými jablky, od žíhaných po téměř celá červená. Nápadná je velmi krátká stopka – jablka se ulamovaly i s „matičkami“ (s listky). Kdosi ho určil jako Wagenerovo, Listy po narašení má bílé plstnaté, plodí na krátkém dřevě, připomíná J9.

Jabloň J8

Strom velmi špatný, olámaný a proschlý. Vypadá mladší, než ty ostatní, nebo byl prostě slabší. Je to patrně parména zlatá. (2017 byl strom poražen)

Jabloň J 17

Jabloň s neskutečně krásnými plody malé velikosti – stovky dvoubarevných růžovo-žlutých „korálků“, všechny byly ale opadané koncem října. Chuťově ale nic moc. Byl by to hodnotný okrasný strom do vesnické zástavby, se zimní krmnou funkcí pro ptactvo.

Jabloň J9

Olámaná jabloň s dřevým kmenem, plodící velké množství šťavnatých, koncem října dobrých, obrovských červených plodů. Pevné jablko spíše zimního typu. Velmi nápadný na všech plodech je krásný lesk slupky (více je patrné ve srovnání s ostatními plody, viz druhá část pojednání). Připomíná Idared, ale není. Nápadné je, že skoro neopadáva ze stromu, až v zimě spadne už zmrzlé. Při rašení jsou listy šedavě plstnaté, raší brzy, kvete bohatě rok po naroubování na krátkém dřevě.

Hrušeň H5

Pro doplnění ještě letní hrušky velmi podobné té prvně jmenované v ulici Horomyslické. Strom je zdravý, i když se na něm lidé také podepsali. Velmi raná žlutá sladoučká hruška.

V bedýnce dvojice vlevo shora – J9, J4, J11, J2, J6, vpravo nahoře J14, dole J15, na trávě nahoře J7, vpravo J10, dole J12 (fotky nahoře i dole jsou z roku 2016).

Zpracovala Ing. Pavla Velleková 11/2016, s doplněním informacemi z pozorování podzim 2018. Většina fotek začátek listopadu 2016, ty označené jsou z konce září 2018. Toto léto bylo podstatně, až nepřirozeně teplejší, než rok 2016, plody byly více zralé a vybarvené, než je obvyklé.

Pozn.: Pokračování popisu jižní částí aleje v dalším díle pojednání....